

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับปรับปรุง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 27 กำหนดไว้ว่าให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อ การศึกษาต่อ ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ชุมชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การบริหารการจัดการหลักสูตร การเรียนการสอนของแต่ละท้องถิ่น หลักสูตรสาระท้องถิ่นจะมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษามากขึ้นเพื่อสนองความต้องการของแต่ละชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้แต่ละท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาให้แต่ละท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพ เศรษฐกิจและสังคมในด้านต่าง ๆ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 100) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลกยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ ซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุขมีศักยภาพในการเรียนต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ ผู้เรียนต้องมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และการออกกำลังกาย มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมมีจิตสำนึกที่มุ่งทำ

ประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข (กรมวิชาการ. 2551 : 180)

โรงเรียนหนองโพนวิทยายน สาขาหนองไผ่ราษฎร์บำรุง เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในหมู่บ้านหนองไผ่ ตำบลไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่าประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทำนา นอกฤดูกาลทำนา จะปลูกพืชผักสวนครัว เกือบทุกหลังคาเรือน และคนในชุมชนว่างงาน เป็นส่วนใหญ่ ทางหน่วยงานเทศบาลตำบลไผ่ จึงมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนปลูกพืชผักสวนครัวเพื่อ นำ มาประกอบอาหาร ขณะเดียวกันสามารถนำมาเป็นอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ แก่ครอบครัวเป็นอย่างดี (ไพฑูรย์ อินทศิลา. 2544 : 34)

ปัจจุบัน โรงเรียนหนองโพนวิทยายน สาขาหนองไผ่ราษฎร์บำรุง ได้จัดการเรียนการสอน ในกลุ่มการเรียนอาชีวและเทคโนโลยี ไม่ค่อย มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดเข้าสู่ กระบวนการเรียนการสอน ส่วนมากการจัดการเรียนการสอนจะเน้นผลสัมฤทธิ์ทางด้านพุทธิพิสัยมากกว่าเจตคติและทักษะพิสัย สื่อการเรียนการสอน มีเล็กน้อย ไม่เพียงพอ และครูขาด ความชำนาญในการสอนเกี่ยวกับเรื่องการประกอบอาหารที่บ้าน จากปัญหาดังกล่าวทำให้ ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ ในการดำรงชีวิตได้ ไม่มีพื้นฐานในการเลือก ประกอบอาชีพ ไม่มีข้อมูลในการตัดสินใจว่าในอนาคตจะประกอบอาชีพอะไร เมื่อจบ การศึกษาแล้วผู้เรียนยังขาดทักษะพื้นฐานด้านอาชีพที่สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการ ของท้องถิ่นอย่างแท้จริง (สมควร คงทวี. 2545 : สัมภาษณ์) ดังนั้นการพัฒนาศาระท้องถิ่นจึงมี ความสำคัญมาก เพราะในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีสภาพที่แตกต่างกันออกไป การจัดการเรียน การสอนจึงต้องพัฒนาศาระท้องถิ่น ซึ่งเป็นนโยบายของโรงเรียน ให้เหมาะสมกับสภาพความ ต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ตรงจากชีวิตจริงในท้องถิ่นของ ตน ซึ่งจากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น ของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ยังพบว่า บุคคลในท้องถิ่น ผู้ปกครอง รวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับการทำอาหารอีสานชาย มีความยินดีและ พร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำอาหารที่บ้านอีสาน

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการพัฒนาหลักสูตรสาระท้องถิ่นมีความ จำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม ตลอดทั้งด้านสติปัญญา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการพัฒนาศาระท้องถิ่น เรื่อง การทำอาหารที่บ้านอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งจุดเน้นของการนำสาระท้องถิ่น เรื่อง การทำอาหารที่บ้านอีสาน ไปใช้นั้นจะเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพของนักเรียนให้มีความรู้

ความเข้าใจ มีทักษะในด้านการประกอบอาหารที่บ้านในการทำงานร่วมกับผู้อื่น นอกจากนั้น ยังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเป็นการรักษาสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้านของท้องถิ่นสืบไป อนึ่ง นักเรียนเมื่อมีทักษะเบื้องต้น ในการประกอบอาหารท้องถิ่นหรือพื้นบ้านอีสานแล้ว ในโอกาสข้างหน้าสามารถที่จะนำความรู้ความสามารถที่ได้ปฏิบัตินี้เป็นแนวทางประกอบอาชีพด้านการทำอาหารพื้นบ้านอีสานได้เป็นอย่างดี

คำถามการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามสาระท้องถิ่น เรื่องการทำอาหารพื้นบ้านอีสาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหนองโพน วิทยายน สาขาหนองไผ่ราษฎร์บำรุง มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด และนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและความพึงพอใจต่อการเรียนรู้หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่องการทำอาหารพื้นบ้านอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่องการทำอาหารพื้นบ้านอีสาน สาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กับคะแนนก่อนเรียน
3. เพื่อศึกษาค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้ตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ สาระท้องถิ่น เรื่องการทำอาหารพื้นบ้านอีสาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่องอาหารพื้นบ้านอีสาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

สมมุติฐานการวิจัย

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้สาระท้องถิ่น เรื่องการทำอาหารพื้นบ้านอีสาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหนองโพนวิทยายน สาขาหนองไผ่ราษฎร์บำรุง อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 จำนวนทั้งสิ้น 10 คน

2. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2553

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระท้องถิ่น

ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ

4. กรอบเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกพัฒนาสาระท้องถิ่นเรื่องการทำอาหารพื้นบ้านอีสาน โดยวิเคราะห์เนื้อหาจากหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จำนวน 11 แผนการเรียนรู้ ดังนี้

4.1 ความรู้เรื่องอาหารพื้นบ้านอีสาน

4.2 ความสำคัญของอาหารพื้นบ้านอีสาน

4.3 ประโยชน์ของอาหารพื้นบ้านอีสาน

4.4 แกงอ่อมไก่

4.5 ลาบปลาดุก

4.6 แกงหน่อไม้ย่านาง

4.7 ลาบไก่บ้าน

4.8 ก้อยไข่มดแดง

4.9 ก้อยกุ้งฝอย

4.10 แกงจืดเห็ด

4.11 การคำนวณต้นทุน/กำไร

5. สถานที่

สถานที่ ได้แก่ โรงเรียนหนองโพนวิทยายน สาขาหนองไผ่ราษฎร์บำรุง ตำบลไผ่ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กระบวนการจัดการการเรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. สารการเรียนรู้ท้องถิ่น หมายถึง สารเพิ่มเติมของสารการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เนื้อหาได้จากสาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว ในส่วนของงานบ้าน โดยจัดให้เรียนรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้ท้องถิ่นซึ่งการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาการทำอาหารอีสาน
3. แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง แผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยมีชุดฝึกปฏิบัติ ประกอบการเรียนภาคปฏิบัติ ซึ่งกิจกรรมการเรียนแต่ละชุดฝึกปฏิบัติ ได้จัดให้นักเรียนเรียนเป็นกลุ่มบางแผนจะได้เรียนกับวิทยากรภายนอกที่มีความชำนาญในการทำอาหารอีสาน
4. อาหารพื้นบ้านอีสาน หมายถึง อาหารที่คนภาคอีสานได้นำเอาวัตถุดิบ ที่ได้จากท้องถิ่นมาปรุงเป็นอาหารรับประทาน และอาหารที่คนภาคอีสานรับประทานเป็นประจำ ในการวิจัยนี้เลือกมา 7 ชนิด เช่น 1.แกงอ่อมไก่ 2. ลาบปลาคูก 3. แกงหน่อไม้โบราณาง 4. ลาบไก่บ้าน 5. ก้อยไข่ผัดแดง 6. แกงจืดเห็ด 7. ก้อยกุ้งฝอย
5. ประสิทธิภาพของแผนการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการทำงานในที่นี้หมายถึงประสิทธิภาพของแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การทำอาหารพื้นบ้านอีสาน กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ผู้สอนคาดหวังว่าผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้เท่ากับ 80/80 ซึ่งมีความหมายดังนี้
 - 80 ตัวแรก หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้จากแบบประเมินพฤติกรรมระหว่างเรียน แบบประเมินผลงานของนักเรียน และจากแบบทดสอบย่อยหลังจากการเรียนจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 11 แผน
 - 80 ตัวหลัง หมายถึง ร้อยละของคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทุกคนที่ได้จากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังจากที่เรียนจบทุกแผน
6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ของผู้เรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อทดสอบความรู้ของผู้เรียนหลังเรียน
7. ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index) หมายถึง ค่าที่แสดงความก้าวหน้าการเรียนรู้ของนักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการ

งานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการทำอาหารพื้นบ้านอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

8. ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดี ความชอบใจของนักเรียน ที่มีต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การทำอาหารพื้นบ้านอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้ตามสาระท้องถิ่นเรื่องการทำอาหารพื้นบ้าน ในด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ และด้านการวัดผลประเมินผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. โรงเรียน ได้สาระท้องถิ่น กลุ่มกรงานอาชีพและเทคโนโลยีเรื่องการทำอาหารพื้นบ้านอีสาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. ครูได้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มกรงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการทำอาหารพื้นบ้านอีสาน ที่มีประสิทธิภาพไปใช้ในโอกาสต่อไป
3. นักเรียนนำความรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้